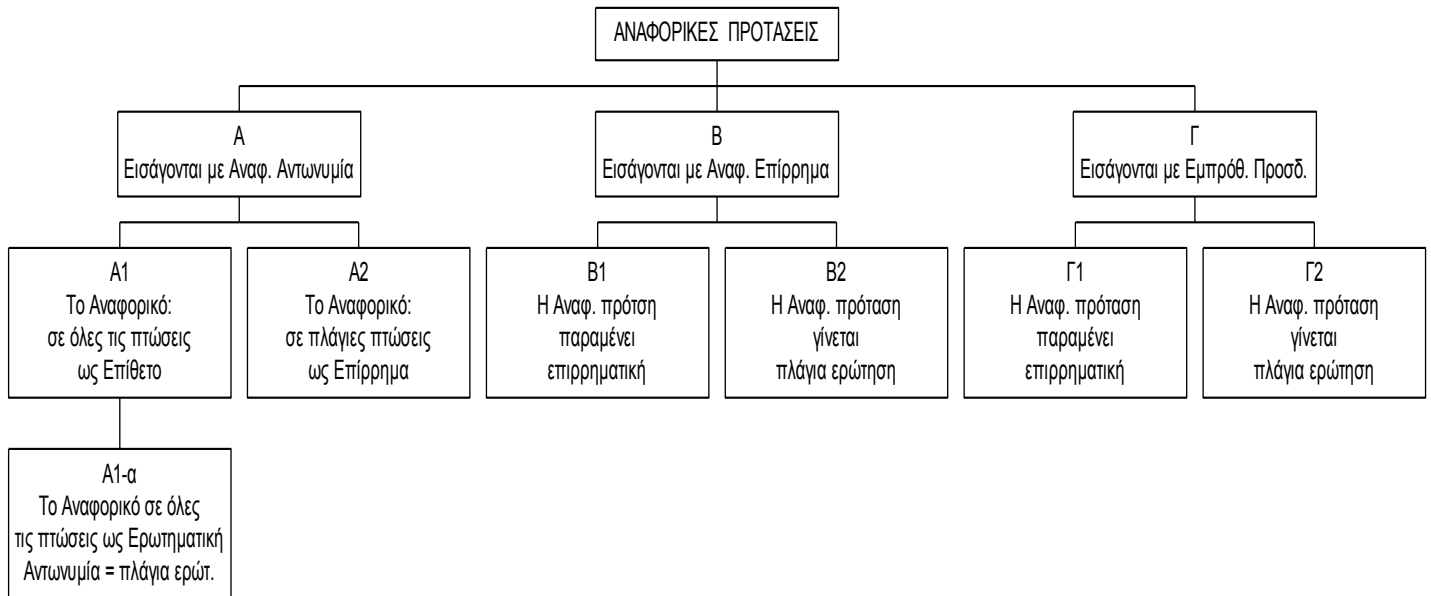

Ο πιο πάνω πίνακας παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο χωρίζονται οι αναφορικές προτάσεις σε διάφορες κατηγορίες.

Α) πρώτη μεγάλη κατηγορία είναι εκείνες που εισάγονται με «Αναφορική Αντωνυμία»

Β) δεύτερη μεγάλη επίσης κατηγορία είναι εκείνες που εισάγονται με «Αναφορικό Επίρρημα»

Γ) τρίτη τέλος μεγάλη κατηγορία είναι εκείνες που εισάγονται με «Αναφορική Αντωνυμία & Πρόθεση»

Όμως, όπως δείχνει ο πίνακας, κάθε μία από αυτές τις τρεις κατηγορίες υποδιαιρείται σε μικρότερες, που έχουν και ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Α. Αναφορικές προτάσεις με Αναφορική Αντωνυμία:

Πρόκειται για αναφορικές προτάσεις που εισάγονται με μία αναφορική αντωνυμία (ὅστις, ὅς). Αυτές υποδιαιρούνται σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

(Α1): σ' αυτές στις οποίες το αναφορικό που εισάγει την πρόταση λειτουργεί ως **υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορηματικός ή επιθετικός προσδιορισμός** μέσα στην αναφορική πρόταση. Αυτές συντακτικά είναι απλές αναφορικές προτάσεις που λειτουργούν ως επίθετα. Αυτή όμως η κατηγορία υποδιαιρείται στην:

(Α1-α): όπου η αναφορική αντωνυμία βρίσκεται σε πλάγια πτώση, η οποία αντί για επίθετο λειτουργεί ως ερωτηματική αντωνυμία, οπότε πλέον δεν έχουμε αναφορική πρόταση, αλλά ερωτηματική πρόταση, που λειτουργεί ως πλάγια ερώτηση.

(Α2): σ' αυτές στις οποίες το αναφορικό βρίσκεται σε μία **πλάγια πτώση** κι έτσι έχει επιρρηματική σημασία, οπότε οι προτάσεις αυτές γίνονται επιρρηματικές.

Πιο συγκεκριμένα οι πιο πάνω διαιρέσεις και υποδιαιρέσεις κατηγοριοποιούνται με παραδείγματα ως ακολούθως:

Παραδείγματα Α1 (απλές αναφορικές προτάσεις ως επίθετα, όπου το αναφορικό που τις εισάγει λειτουργεί γραμματικά ως επίθετο, και συντακτικά παίρνει μια εκ των θέσεων Υποκ. Αντικ. Επιθ. Προσδ.)

1. πῶς ἂν χρηστόν τι βουλευῆσαι περὶ τῆς πολιτείας, **ὅς** οὐδὲ ἐλευθερώσαι τὴν πατρίδα ἐβουλήθη; πῶς εἶναι δυνατόν αὐτός να σκεφτεῖ κάτι καλὸ για τὴν πολιτείαν, **ο οποίος** δεν θέλησε οὐτε να τὴν ἐλευθερώσει;. Το αναφορικό ως Υποκείμενο στο 'ἐβουλήθη'.
2. καίτοι τοῦτ' οὐδείς πώποτε φησι παθεῖν οὐδένας πρέσβεις, οὐδὲ Τιμαγόραν, **οὗ** θάνατον κατεχειροτόνησεν ὁ δῆμος κανεῖς δεν ισχυρίζεται ὅτι αὐτό το πράγμα το έπαθε ποτέ του κάποιος πρεσβευτής, οὐτε και ο Τιμαγόρας, **τον οποίον** ο δῆμος καταδίκασε σε θάνατο. Το αναφορικό ως Αντικ. στον 'κατεχειροτόνησεν'

3. Λυκούργον μέντοι τὸν θέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους, **οἷς** πειθόμενοι ἠὺδαιμόνησαν, τοῦτον θαυμάζω τὸν Λυκούργον λοιπόν, ὁ οποίος θέσπισε γιὰ τοὺς Λακεδαιμονίους αὐτοὺς τοὺς νόμους, **στοὺς οποίους** ἐκεῖνοι ἐπειδὴ ἐδείξαν ἐμπιστοσύνη ἐγίναν εὐτυχισμένοι, τὸν θαυμάζω. Το αναφορικό ως Αντικ. στο 'πειθόμενοι'.
4. οὐκ ἐγὼ σε ἀποκτενῶ, ἀλλ' ὁ τῆς πόλεως νόμος, **δν** σὺ παραβαίνων περὶ ἐλάττονος τῶν ἡδονῶν ἐποιήσω δὲν θα σε σκοτώσω ἐγώ, ἀλλὰ ὁ νόμος τῆς πόλης, **τον οποίον** ἐσύ παραβαίνοντάς τον κατέστησες κατώτερο ἀπὸ τις ἀπολαύσεις σου. Το αναφορικό ως Αντικ. στο 'ἐποιήσω'.

Παραδείγματα Α2 (Αναφορικές επιρρηματικές, διότι το αναφορικό είναι σε πλάγια επιρρ. πτώση)

1. Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει, **ᾧ** ἢ τε σελήνη ἐξέλιπεν ἐσπέρας καὶ ὁ παλαιὸς τῆς Ἀθηνᾶς νεὸς ἐν Ἀθήναις ἐνεπρήσθη καὶ τὸν ἐπόμενο χρόνον, **κατὰ τον οποίον** ἐγίνε ἐκλειψη σελήνης τὸ βράδυ πυρπολήθηκε καὶ ὁ ἀρχαῖος ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς στὴν Ἀθήνα. Το αναφορικό είναι σε δοτική επιρρ. του χρόνου.

Υποδιαίρεση Α1-α

Ἡ προηγούμενη κατηγορία Α1 υποδιαίρεται στὴν Α1-α. Σ' αὐτὴν ἔχουμε αναφορικές προτάσεις που εἰσάγονται με αναφορική ἀντωνυμία, ἡ οποία ὁμως τώρα λειτουργεῖ ὡς ἐρωτηματική, δηλ. τὸ 'ὅς' νὰ σημαίνει ὄχι 'ὁ οποίος', ἀλλὰ 'ποιος;'. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στὶς ἄλλες πτώσεις: ἡ 'οὗ' = 'ποιού;', ἡ 'ὄν' = 'ποιον;', ἡ 'οῖ' = 'ποιοι;' κ.τ.λ., ὅπου ὁμως οἱ προτάσεις αὐτές δὲν λειτουργοῦν ὡς ευθεῖες, ἀλλὰ ὡς πλάγιες ἐρωτήσεις.

Παραδείγματα Α1-α

1. ἐπεὶ δέ γε Λακεδαιμόνιοι προύστησαν, τότε ἔφηναν **οἷα** περὶ ὑμῶν ἐγίγνωσκον. Ξεν. ἐλλ.
3,5,10,7 ὅταν οἱ Λακεδαιμόνιοι πῆραν τὴν ἐξουσία, τότε παρουσίασαν **ποια** πράγματα γνώριζαν γιὰ μας. Ἡ ἀντωνυμία 'οἷα' εἶναι Αντικ. στο 'ἐγίγνωσκον' ἀλλὰ ἔχει πλαγιοερωτηματική χρῆση, ὅποτε ἡ πρόταση εἶναι μεν αναφορική, ἀλλὰ πλάγια ἐρώτηση ἀντικείμενο στο 'ἔφηναν'.
2. ἐὰν γὰρ τοῦτο βεβαίως ὑπάρξῃ, τότε καὶ περὶ τοῦ τίνα τιμωρήσεται τις καὶ **δν** τρόπον ἐξεῖται σκοπεῖν· ἀν αὐτὸ ἐπιβεβαιωθεῖ, τότε θα εἶναι δυνατόν νὰ ἐξετάσουμε ποιὸν νὰ τιμωρήσῃ κάποιος καὶ **με** **ποιόν** τρόπο. Ἡ αναφ. ἀντ. 'ὄν' λειτουργεῖ ὡς επιρρηματική χρῆση τρόπου, καὶ ἡ πρόταση εἶναι μεν αναφορική, ἀλλὰ συγχρόνως πλάγια.

Β. Αναφορικές προτάσεις με αναφορικό επίρρημα:

Πρόκειται γιὰ αναφορικές προτάσεις που εἰσάγονται με ἓνα αναφορικό επίρρημα. Τα αναφορικά ἐπὶρρηματα με τὶς σημασίες τους εἶναι τὰ ἐξῆς:

	Αναφορικά		Αναφορικά
τόπος	οὗ (= ἐκεῖ ὅπου), ὅπου, ἔνθα, ὅθι	τρόπος	ὥς (= ὅπως), ὥσπερ (= ὅπως ἀκριβῶς), ὅπως
τόπος	οἷ, ὅποι, ἔνθα (= ἐκεῖ ὅπου),	Τόπος τρόπος	ἧ, ὅπη (= ὅπου - ἢ ὅπως)
τόπος	ὅθεν, ὁπόθεν, ἔνθεν (= ἀπ' ὅπου),	ποσόν	ὅπου, ὁπόσον
χρόνος	ὅτε, ὁπότε, ἡνίκα, ὀπηνίκα (= τὴν ὥρα που)		

Αυτές οι προτάσεις υποδιαιρούνται σε δύο κατηγορίες:

(B1): σ' αυτήν την κατηγορία έχουμε αναφορικές προτάσεις που εισάγονται με αναφορικό επίρρημα και παραμένουν αναφορικές επιρρηματικές, ανάλογα με την σημασία που έχει το αναφορικό επίρρημα.

(B2): σ' αυτήν έχουμε αναφορικές προτάσεις που εισάγονται με αναφορικό επίρρημα, αλλά ως προτάσεις έχουν πλαγιοερωτηματική σημασία και χρήση.

Παραδείγματα B1 (Αναφορικές προτάσεις με αναφορικό επίρρημα, ως αναφ. επιρρηματικές)

1. αὐτοὶ δὲ μεταχωρήσατε ὅποι βούλεσθε, **ἔως** ἂν ὁ πόλεμος ἦ **κι** εσεῖς τώρα μετακομίστε ὅπου θέλετε, **ὅσο** διαρκεῖ ὁ πόλεμος
2. ὅσας δὲ πόλεις παρέδωσαν Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίοις, ἐξέστω ἀπιέναι ὅποι ἂν βούλωνται αὐτοὺς καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔχοντας ὅσες τώρα πόλεις παρέδωσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι στους Ἀθηναίους, να επιτραπεί να πάνε **ὅπου** τυχόν θέλουν αὐτοὶ διατηρώντας τα υπάρχοντά τους
3. Οἱ μὲν γὰρ οὐδένα τοῦτ' ἀγνοεῖν, ὅτι πάντες ἄνθρωποι περὶ τὸν τόπον τοῦτον εἰώθασιν διατρίβειν **ὅθεν** ἂν προέλωνται τὸν βίον πορίζεσθαι. Πιστεύω ὅτι κανένας δεν αγνοεῖ τοῦτο, ὅτι δηλ. ὅλοι οἱ ἄνθρωποι συνηθίζουν να ζουν σ' αὐτὸν τὸν τόπο **ἀπ' ὅπου** τυχόν ἔχουν ἐπιλέξει να προμηθεύονται τα ἀπαραίτητα για τὴν ἐπιβίωσή τους.
4. ἄρξομαι δ' ἐντεῦθεν **ὅθεν** καὶ ὑμεῖς ῥᾶστ' ἂν μάθοιτε καὶ γὰρ τάχιστ' ἂν διδάξαιμι. θα ξεκινήσω λοιπὸν ἀπὸ ἐδῶ **ἀπ' ὅπου** κι εσεῖς εὐκόλα εἶναι δυνατόν να μάθετε, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ εἶναι δυνατόν γρήγορα να σας ενημερώσω.
5. οἱ δὲ Μακεδόνες προσμεταπεμψάμενοι ἀπὸ τῶν ἄνω ξυμμάχων, **ὅπη** δοκοίη, ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἐσέβαλλον ἐς τὸ στράτευμα τῶν Θρακῶν. καὶ **ἦ** μὲν προσπέσειεν, οὐδεὶς ὑπέμενεν καὶ οἱ Μακεδόνες ἀφού φώναζαν ἱππικὸ ἀπὸ τῶν συμμάχων τοὺς στο ἐσωτερικὸ τῆς χώρας, **σ' ὅποιο** σημεῖο ἐκεῖνοι ἐκρίναν σωστό, λίγοι οἱ ἴδιοι χτύπησαν τὸ στράτευμα τῶν Θρακῶν. Καὶ **ὅπου** χτυπούσαν, κανεὶς δεν τοὺς ἀντιστεκόταν.

Παραδείγματα B2 (Αναφ. προτ. με αναφ. επίρρ., ἀλλὰ που λειτουργοῦν ὡς πλάγιες ἐρωτήσεις)

1. ὁρᾶτε γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα, **οἱ** προελήλυθ' ἀσελγείας ἄνθρωπος(= ὁ Φίλιππος). Βλέπετε λοιπὸν, Ἀθηναῖοι πολῖτες, τὴν ὑπόθεσιν, δηλ. **σε ποιο** σημεῖο ἀσέβειας ἔχει φτάσει αὐτός ὁ ἄνθρωπος.
2. ἦδει δὲ οὐδεὶς **ὅποι** στρατεύουσιν, καὶ κανεὶς δεν γνώριζε **που** θα ἐκστρατεύουσιν
3. παλαιάτατοι μὲν λέγονται ἐν μέρει τινὶ τῆς χώρας Κύκλωπες καὶ Λαιστρυγόνες οἰκῆσαι, ὧν ἐγὼ οὔτε γένος ἔχω εἰπεῖν οὔτε **ὅπόθεν** ἐσῆλθον ἢ ὅποι ἀπεχώρησαν, καὶ λέγεται ὅτι οἱ Κύκλωπες καὶ οἱ Λαιστρυγόνες κατοίκησαν ἀπὸ παλιά σε κάποια περιοχή, τῶν ὁποίων λαῶν ἐγὼ οὔτε τὴν καταγωγὴν τοὺς μπορῶ να πω, οὔτε **ἀπὸ ποια** χώρα ἐφτασαν ἐδῶ ἢ σε ποιο μέρος ἐφυγαν.
4. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδ' **ὅποι** τυγχάνω φερόμενος ἀλλὰ ὅμως δεν γνωρίζω **σε ποιο** μέρος τυχαίνει να πηγαίνω.
6. καὶ τοσούτου ἐδέησεν αὐτῷ μεταμελῆσαι τῶν ὑβρισμένων, ὥστε ἐξευρὼν **οὗ** ἐδειπνοῦμεν ἀτοπώτατον πρᾶγμα καὶ ἀπιστότατον ἐποίησεν καὶ τόσο πολὺ τὸν ἐνδιέφερε να ζητήσει συγγνώμην για τὶς ὑβρεῖς του, ὥστε ἀφού ἀνακάλυψε **σε ποιο μέρος** τρώγαμε, ἔκανε μία ἐνέργεια πολὺ παράξενη καὶ ἀπίστευτη.

Γ Αναφορικές προτάσεις με ἐμπρόθετο προσδιορισμό

Πρόκειται για αναφορικές προτάσεις που εισάγονται με ἐμπρόθετο προσδιορισμό καὶ γι' αὐτὸ τὸν λόγο θεωροῦνται επιρρηματικές. Αὐτές υποδιαιρούνται σε δύο κατηγορίες:

(Γ1): σ' αὐτές που παραμένουν ὡς αναφορικές επιρρηματικές

(Γ2): σ' αὐτές που μετατρέπονται σε πλάγιες ἐρωτήσεις.

Παραδείγματα Γ1 (Αναφ. προτάσεις με εμπρόθετο επιρρημ. Προσδιορισμό ως αναφορικές επιρρημ.)

1. ἄφ' ὧν ἂν αὐτοὶ κερδαίνειν μέλλωσι, ταῦτα ὑμεῖς ψηφίζεσθε. **ἀπὸ ὅποια** πράγματα αὐτοὶ θα βγουν κερδισμένοι, αὐτὰ ἀκριβῶς εσεῖς αποφασίζετε.
2. **περὶ οὗ** πάνυ μὲν φοβοῦμαι, οὐ μὴν ἄλλ' ἔρῳ **για ὅσα** πράγματα δεν νοιώθω καθόλου φόβο, γι' αὐτά θα σας μιλήσω
3. τὸ μὲν οὖν πρᾶγμα **περὶ οὗ** δεῖ νῦν ὑμᾶς γνῶναι τοῦτ' ἐστίν. τὸ ζήτημα **για το οποίο** πρέπει τώρα εσεῖς να πάρετε μία ἀπόφαση, εἶναι αὐτὸ ἐδῶ.

Παραδείγματα Γ2 (Αναφορικές προτ. με εμπρόθετο προσδ. που όμως λειτουργούν ως πλάγιες ερωτ.)

1. βούλομαι δ' εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς **ἐξ ὧν** ὑπὲρ τῶν πραγμάτων οὕτω φοβοῦμαι. θέλω να σας πω **για ποιους** λόγους νοιώθω φόβο σχετικά με τις υποθέσεις αυτές
2. πειράσομαι σοι συμβουλεύειν **ἐξ ὧν** ἐντιμότερον ἔτι τὸν σαυτοῦ βίον καταστήσεις. θα προσπαθήσω να σε συμβουλεύσω **με ποια** πράγματα θα κάνεις την ζωή σου να εἶναι ἐντιμη

ΠΡΟΣΟΧΗ!! Οι προτάσεις των κατηγοριῶν Α1-α, Β2 & Γ2, αν και εἶναι αναφορικές, μετατρέπονται σε πλάγιες ερωτήσεις εξ αιτίας του ρήματος που προηγείται, και το οποίο πρέπει να εἶναι λεκτικό, ἀπορίας, γνώσης ἢ ἀγνοίας. Για παράδειγμα:

1^ο) η πρόταση **ὅς τοῦ στρατεύματος ἡγεῖτο** εἶναι μία αναφορική πρόταση που ανήκει κανονικά στην κατηγορία Α1, αφού πρόκειται για μία αναφορική επιθετική πρόταση. Αν αὐτή εξαρτηθεῖ ἀπὸ ἓνα οποιοδήποτε ρήμα, πλην λεκτικού, ἀπορίας, γνώσης ἢ ἀγνοίας, τότε παραμένει αὐτὸ που εἶναι, αναφορική επιθετική, π.χ.

‘Ξενοφῶντα εἶλοντο στρατηγόν, **ὅς τοῦ στρατεύματος ἡγεῖτο**’ = «Εξέλεξαν τὸν Ξενοφῶντα στρατηγόν, ὁ οὗτος ἐξουσίαζε στο στράτευμα». Αν ὅμως εξαρτηθεῖ ἀπὸ ἓνα ρήμα γνώσης, ἀγνοίας, ἀπορίας, τότε αὐτομάτως μετατρέπεται σε πλάγια ἐρώτηση ‘οἱ στρατιῶται ἐβούλοντο μαθεῖν **ὅς τοῦ στρατεύματος ἡγεῖτο**’ = «Οἱ στρατιῶτες ἤθελαν να μάθουν ποιος ἐξουσίαζε στο στράτευμα», και λειτουργεῖ ὡς αντικείμενο ἢ ἐπεξηγήση.

2^ο) ὁμοίως η πρόταση **ὅθεν ἦλθον** εἶναι μία καθαρὴ επιρρηματικὴ αναφορική, ἀρκεῖ να μην εξαρτηθεῖ ἀπὸ ρήμα γνώσης ἢ ἀγνοίας, «οἱ στρατιῶται ἔφυγον **ὅθεν ἦλθον** = οἱ στρατιῶτες ἔφυγαν για ἐκεῖ ἀπ’ ὅπου ἦλθαν». Αν ὅμως εξαρτηθεῖ ἀπὸ ἓνα τέτοιο ρήμα, τότε μετατρέπεται σε πλάγια ἐρώτηση: «ἐβούλετο οἰδέναι **ὅθεν ἦλθον** = ἤθελε να μάθει ἀπὸ πού ἦρθαν»

3^ο) τέλος η πρόταση **ἐξ ὧν ταῦτα ἐγένετο** εἶναι κι αὐτὴ καθαρὴ αναφορική επιρρηματικὴ που δηλώνει την αἰτία, ἀρκεῖ να μην εξαρτηθεῖ ἀπὸ ρήμα γνώσης ἢ ἀγνοίας, «ἅπαντες ἤχθοντο διὰ τὰς ἔριδας, **ἐξ ὧν ταῦτα ἐγένετο** = ὅλοι ἦταν στενοχωρημένοι για τοὺς διαπληκτισμούς, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ὅλα αὐτὰ ἐγίναν». Αν ὅμως εξαρτηθεῖ ἀπὸ ἓνα τέτοιο ρήμα, τότε μετατρέπεται σε πλάγια ἐρώτηση: «Βούλομαι ὑμῖν λέξαι **ἐξ ὧν ταῦτα ἐγένετο** = θέλω να σας πω για ποιοὺς λόγους ἐγίναν αὐτά», και λειτουργεῖ ὡς αντικείμενο.

ΑΣΚΗΣΗ

Να κατατάξετε τις παρακάτω προτάσεις σε μία ἀπὸ τις κατηγορίες των Αναφορικών προτάσεων. Οι λύσεις ακολουθοῦν στο τέλος.

1. φρασάτω τις ἐμοὶ τί τὸ κωλῶν ἔτ' αὐτὸν ἔσται βαδίζειν **ὅποι βούλεται**. Δημοσθ. 1,12 *ας μου πει κάποιος ποιο πράγμα θα τον ἐμποδίσει αὐτόν ὥστε να προχωρήσει ὅπου θέλει*
2. καὶ ἕτερα πολλὰ καὶ δεινὰ πεποίηκε, **περὶ ὧν ὑμεῖς ἀκριβέστερον ἐμοῦ γινώσκετε**. Διν. Αριστ. 18,1 *ἐπὶ πλέον αὐτὸς ἔκανε πολλὰ και φοβερά πράγματα, για τα οποία εσεῖς θα ενημερωθῆτε καλύτερα ἀπὸ ἐμένα*
3. ὑμῖν τιμωρεῖσθαι προσήκει **ὅτινα λαμβάνετε** Λυσ. 14,30,5 *σε σας ἀρμόζει να τιμωρεῖτε ὁποῖον συλλαμβάνετε.*
4. εἰπὼν **ὕφ' ὧν καὶ ἐφ' ᾧ διώκεται** Θουκ. 1.137,1 *αφὸς εἶπε ἀπὸ ποιοὺς και για ποιόν λόγο κατηγορεῖται.*
5. οὗτοι δὲ φυλάρχους τε ἐπὶ τὰς φυλάς κατέστησαν, καὶ **οὕστινας χρεῖν ἄρχειν** παρήγγελλον Λυσ. 12,44,1 *και αὐτοὶ ἐγκατέστησαν ἀρχηγούς των φυλῶν σε κάθε μία φυλή, και τοὺς διέταξαν ποιοι ἔπρεπε να ἐξουσιάζουν*

6. οὐδεὶς δ' ἂν γένοιτ' εὖνους τούτοις ὑφ' ὧν ἂν τι κακὸν πείσεσθαι προσδοκᾷ. Δημ. 62, 40 κανείς βέβαια δεν μπορεί να γίνει αγαπητός σ' αυτούς από τους οποίους περιμένει να πάθει κάτι τι κακό.
7. Τὰ τοίνυν περὶ τὸν τόπον ἐκείνον ὅθεν ἐχρῶντο ναυτικῶ, τότε μὲν ἦν βασιλέως Ἰσοκρ. 19,102 η τοποθεσία γύρω από την περιοχή εκείνη απ' όπου αντλούσαν τις ναυτικές τους δυνάμεις, ανήκε στον βασιλιά
8. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπιστήμης μὲν τινος ἔδοξεν ἡμῖν ὄνομα εἶναι ἡ οἰκονομία, ἡ δὲ ἐπιστήμη αὕτη ἐφαίνετο ἥ οἴκους δύνανται αὐξάνειν ἄνθρωποι, Ξεν. Οικ. 6,4,4 ἄρα λοιπόν, εἶπε ο Σωκράτης, η οικονομία μας φάνηκε ὅτι εἶναι το ὄνομα μιας κάποιας επιστήμης, και η επιστήμη εμφανιζόταν να εἶναι αὐτή με την οποίαν μπορούν οι ἄνθρωποι να αυξάνουν την περιουσία τους.
9. ἐλέγετο δὲ καὶ ὅτι τῷ τρόπῳ ἡ ναυμαχία ἐγένετο διαδιδόταν και με ποιο τρόπο ἐγινε η ναυμαχία
10. ἐπερωτῶσιν ὑμᾶς οἱ νεώτεροι πρὸς ὁποῖον χρή παράδειγμα αὐτοὺς τὸν βίον ποιεῖσθαι. Αἰσ. 3 μας ρωτούν λοιπόν εμάς οι νεώτεροι σύμφωνα με ποιόν πρέπει να κάνουν την ζωή τους παράδειγμα
11. ἀρκεῖ δ' αὐτοῖς γινῶναι μόνον ἥ τῶν τοιούτων ἕκαστα γίνεσθαι. Ξεν. απομν. 1,1,15,8 εἶναι αρκετό σ' αὐτούς να μάθουν μόνο με ποιόν τρόπο γίνεται το καθένα από αυτά
12. Οὐδ' ἂν τὸ δικαστήριον καταψηφίσσεται, παραδοθεὶς τοῖς ἑνδεκα τεθνάτω αὐθημερόν. Αἰσχ. Τιμ. 16,3 ὁποῖον τυχόν καταδικάσει το δικαστήριο, αφού παραδοθεῖ στους ἑντεκα να εκτελεστεί αὐθημερόν.
13. ἄρξομαι δ' ἐντεῦθεν ὅθεν μάλιστα μαθήσεσθε Δημοσθ. 23,64 θα ξεκινήσω από εκεί απ' όπου θα πληροφορηθεῖτε καλύτερα
14. καὶ τοὺς ἀδικούντας εἰδότες κολάσεσθε ἥ ἂν βούλησθε δίκην Ξεν. ελλ. 1,7,19,6 και τους ἀδικους αφού τους μάθετε θα τους τιμωρήσετε μ' ὅποια ποινή τυχόν θελήσετε
15. μὴ οὖν ἀποκρύπτου με οἷς ἂν βούλῃ φίλος γενέσθαι Ξεν. απομν. 2,6,29,4 μη μου κρύβεις λοιπόν ἐμένα με ποιους θέλεις να εἶσαι φίλος
16. λογιζέσθε δὲ ὅτι αὐτοὶ τε πόλις εὐθύς ἐστε ὅποι ἂν καθέξησθε Θουκ. 7,77,5 σκεφθεῖτε ὅτι εσεῖς οι ἴδιοι θα αποτελέσετε μία πόλη ἀμέσως ὅπου κι αν εγκατασταθεῖτε
17. Οὐκ ἔχω, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐστὶνας δεησομένους ὑπὲρ ἡμῶν ἀναβιάσομαι Λυσ. 18,24,1 Κύριοι δικαστές, δεν ἔχω ποιους να ανεβάσω στο βήμα για να παρακαλέσουν για μένα
18. ἐγὼ δέησιν δέομαι, μὴ ἐγκαταλιπεῖν ὑπὲρ ὧν οἱ πρόγονοι πολλοὺς ὑπέμειναν κινδύνους Δίν. Φιλ. 21,9 ἐγὼ σας υποβάλλω ἓνα αἶτημα, δηλ. να μη δείξετε αδιαφορία για ὅσα πράγματα οι πρόγονοί μας υπέμειναν πολλοὺς κινδύνους.
19. ὅθεν δ' οἶμαι τάχιστα ἂν ὑμᾶς μαθεῖν περὶ ὧν ἀμφισβητοῦμεν, ἐντεῦθεν ἄρξομαι διδάσκειν. Ἰσαῖος 1,8,3 απ' όπου νομίζω ὅτι εσεῖς θα ενημερωθεῖτε γρήγορα για ὅσα εμεῖς ἀμφισβητούμε, από εκεί θα ξεκινήσω να σας διδάσκω
20. καθ' ἡσυχίαν ἂν αὐτῷ προυχώρησε τὰ πράγματα ἥ ἐβούλετο. Θουκ. 1,74,4 οι υποθέσεις θα ἦταν δυνατὸν να ἐξελιχθὺν γι' αὐτόν ἡρεμα ἔτσι ὅπως ἐκεῖνος ἠθέλε
21. συμβουλευέω σφύζεσθαι ὑμῖν ὅπῃ δυνατόν. Ξεν. Ανάβ. 2,1,19 σας συμβουλεύω να σωθεῖτε με ὅποιο τρόπο εἶναι δυνατόν
22. Ἀθηναῖοι δὲ οὐδὲ τὴν δύναμιν ἴσασιν, ἣν ἐξέπεμψαν, ὅπου ἐστίν. Αἰσχ. Περί Παραπρ. 73,7 και οι Αθηναῖοι οὔτε την δύναμη γνωρίζουν, την οποίαν ἐστεῖλαν, που δηλ. βρίσκεται (τώρα).
23. καὶ τέως μὲν αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ὅπῃ ἐδύναντο ἕκαστος οἱ βάρβαροι ἐτόξευον καὶ ἐβαλλον, Ξεν. αν. 4,2,12,1. και τότε οι βάρβαροι τους τόξευαν και τους χτυπούσαν καθὼς ἐκεῖνοι αναρριχόντουσαν μ' ὅποιο τρόπο μπορούσε ο καθένας τους
24. ἀλλὰ πάντες οἱ τούτων ἄρχοντες ἔχουσι δεῖξαι ὁπόθεν ἔμαθον ταῦτα ἐφ' οἷς ἐφεστᾶσι Ξεν. απομν. 3,5,21,7 ἀλλὰ ὅλοι οι ἄρχοντες αὐτῶν μπορούν να φανερῶσουν ἀπὸ πού τα ἔμαθαν αὐτά, για τα οποία ἐξουσιάζουν.
25. ὅπου δ' ἂν ᾖ, πανταχοῦ περίβλεπτος ἔσει. Ξεν. απομν. 3,6,3,1 ὅπου κι αν βρεθεῖς παντοῦ θα εἶσαι ἀξιοθέατος.
26. Παρακαλῶ σῶσαί με ὑμᾶς τοὺς τῆς ψήφου κυρίους, οἷς ἐγὼ πρὸς ἕκαστον τῶν κατηγορημένων ἀπολελογημῶι Δημ. Παραπρ. 180.1 παρακαλῶ ἐγὼ εσάς να με σώσετε που εἶστε οι υπεύθυνοι της ψηφοφορίας, στους οποίους ἐγὼ ἀπολογήθηκα σχετικά με την καθεμία ἀπὸ τις κατηγορίες.
27. ἐγὼ γὰρ ἐν τῷ χρόνῳ ὃ ὑμῶν ἀκούω ἀπορούντων τί τὸ δίκαιον, ἐν τούτῳ δικαιότερους τοὺς ἀνθρώπους π. οἶω. Ξεν. Συμπ. 4,1,3 ἐγὼ λοιπόν στην χρονική περίοδο κατὰ την οποίαν ἀκούω εσάς να ἀπορεῖτε τι εἶναι η δικαιοσύνη, σ' αὐτὴν ἀκριβῶς κάνω τους ἀνθρώπους δικαιότερους.

28. πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, οὗ ἦν τὰ Συνεννέσιος βασιλεία τοῦ Κιλικίων βασιλέως· Ξεν. Αν. 1,2,23 *μία πόλη μεγάλη και ευτυχισμένη, όπου βρίσκονταν το βασίλειο του Συνέννεση του βασιλιά της Κιλικίας.*
29. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει ἐπὶ τὸν Ψάρον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος τρία πλέθρα. Ξεν. Αν. 1.4,1 *κι από εδώ εκ-
στρατεύει στον ποταμό Ψάρο, του οποίου το πλάτος ήταν τρία πλέθρα*
30. Ἦδη δὲ πολλῶν πραγμάτων φησὶ γεγενῆσθαι κριτῆς ἐκεῖσε ἀποβλέπων πῶς τὸν καθ' ἡμέραν βίον
ζῇ ὁ κρινόμενος, καὶ ὄντινα τρόπον διοικεῖ τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν Αἰσχ. Τιμ. 153 *ισχυρίζεται πως έχει ήδη
γίνει κριτῆς πολλῶν υποθέσεων διότι αποσκοπούσε σ' αυτό πώς δηλ. ο κρινόμενος περνά τον καθημερινό του
βίο, και με ποιόν τρόπο διοικεῖ το σπίτι του*
31. οὐδ' οὐκ ἦττον ἡρωτῶμεν αὐτοὺς ὄντινα τρόπον ἀπολωλότα εἴη τὰ χρήματα. Δημ. Λάκρ. 31 *και έντο-
να τους ρωτούσαμε αυτούς με ποιόν τρόπο χάθηκαν τα χρήματα.*
32. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἰπέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες ὧτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι
ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ πάντας ἔκτεινον Θουκ. 2,5,33 *κατόπιν ορισμένοι ιππεῖς των βαρβάρων ορμώμενοι
από την πεδιάδα όποιον ἔλληνα ή δούλο ή ελεύθερο συναντούσαν τον σκότωναν.*
33. ἵνα ἐκ τούτων εἰδῇτε ὁποῖός τις εἰμι Δημ. 50,3 *για να μάθετε με βάση αυτά τα στοιχεία ποιος είμαι*
34. Ἐχεις οὖν εἰπεῖν ὁποῖός τις ὁ εὐσεβής ἐστιν; Ξεν. Απομ. 4,6,2 *μπορεῖς λοιπόν να μας πεις ποιος είναι ο
ευσεβής άνθρωπος;*
35. Κατὰ τὰδε ξύμμαχοι ἔσονται Λακεδαιμόνιοι <καὶ Ἀθηναῖοι>, ὠφελεῖν Ἀθηναίους Λακεδα-
μονίους τρόπον ὁποῖον ἂν δύνωνται Θουκ. 5,23,1 *με αυτές τις προϋποθέσεις θα γίνουν σύμμαχοι οι Λακε-
δαιμόνιοι με τους Αθηναίους, δηλ. να εξυπηρετούν οι Αθηναῖοι τους Λακεδαιμονίους με ένα τρόπο με όποιον
τυχόν μπορούν.*
36. Ἀξίον <ἐστίν> τοίνυν καὶ τὸν ὄρκον, ὁποῖόν τιν' ἂν ὤμοσεν, ἐκ τούτων ἰδεῖν. Δημ. 31,9 *αἰζίζει λοι-
πόν με βάση όλα αυτά να δούμε και τον όρκο, όποιον τέλος πάντων τυχόν έδωσε.*
37. ἵν' ἀκούσαντες ἐκ τούτων ἐψηφίσασθε ὁποῖόν τι ὑμῖν ἐδόκει Δημ. 53,25 *ούτως ώστε αφού ακούσατε
κατόπιν με βάση αυτά ψηφίσατε όποιο θέμα σας φαινόταν σωστό*
38. ἐπιδειξάτω ὑμῖν ὁποῖον χωρίον ἢ συνοικίαν ἢ οἰκίαν κατέλιπεν ἐκεῖνος, ὃ ἐγὼ ἔχω νυνί. Ισαῖος
2,27 *ας σας δείξει λοιπόν αυτός ποια περιοχή ή ποιο συνοικισμό ή ποιο σπίτι άφησε, τα οποία εγώ τώρα έχω*
39. Τίς γὰρ ἤλπισεν <ἂν> Αἰσχίνην τοιοῦτον γεγενῆσθαι τοὺς τρόπους, ὁποῖόν φησι Λυσίας ὁ ρήτωρ;
Λυσ. 36, *ποιος λοιπόν πίστεψε ότι ο Αισχίνης θα μπορούσε να γίνει σαν κι αυτόν, τον όποιον λέει ο Λυσίας ο
ρήτορας;*
40. Τοῦτο τοίνυν ἐρωτῶ, ὅπερ ἄρτι, ἵνα καὶ ἐξῆς διασκεψώμεθα τὸν λόγον, ὁποῖόν τι τυγχάνει ὃν
δικαιοσύνη πρὸς ἀδικίαν Πλ. πολ. 351a *αυτό λοιπόν σε ρωτῶ, το οποίο και πιο λίγο, για να συζητήσουμε
στην συνέχεια αυτό εδώ, τι είδους πράγμα συμβαίνει να είναι η δικαιοσύνη σε σχέση με την αδικία.*
41. ὥστε Ἀθηναῖοις μὲν ἐξεῖναι βουλευῆσαι περὶ Μυτιληναίων ὁποῖον ἂν τι βούλωνται Θουκ. 3,28,1
ώστε λοιπόν επιτρέπεται στους Αθηναίους να αποφασίσουν σχετικά με τους Μυητιληναίους ό,τι τυχόν θέλουν.
42. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Συρακόσιοι ἡσύχαζον, οὐδ' οὐκ δηλοῦντες ὁποῖόν τι τὸ μέλλον ποιήσουσιν
Θουκ. 7,38,2 *και την επομένη μέρα οι Συρακόσιοι μένανε αδρανείς, και δεν φανέρωναν ποιο ήταν το επόμενο
εγχείρημά τους.*
43. εἶα οὖν αὐτοὺς βουλεύεσθαι ὁποῖόν τι βούλονται περὶ τούτων. Ξεν. ελλ. 5,4,14 *τους άφηνε λοιπόν αυ-
τούς να αποφασίζουν όποιο ζήτημα ήθελαν γι' αυτά.*
44. εἰ δὲ μή, πράττετε ὁποῖον ἂν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν Ξεν. αν. 2,2,3 *διαφορετικά κάντε ό-
ποιο πράγμα τυχόν νομίζετε ότι σας συμφέρει.*
45. Ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο φανερόν, ὅτι πάντες ἄνθρωποι τούτων πλείστην μνείαν ἔχουσιν ὕφ' ὧν ἂν ἐν
ταῖς συμφοραῖς εὖ πάθωσιν. Ισοκρ. 5,38 *όμως κι εκείνο είναι φανερό, ότι δηλ. όλοι οι άνθρωποι θυμούνται
ιδιαίτερα αυτούς τους ανθρώπους από τους όποίους τυχόν ενεργηθηούν μέσα στις συμφορές τους.*

ΛΥΣΗ:

1)B1	2)Γ1	3)A1	4)Γ2/Γ2	5)A1α	6)Γ1	7)B1	8)A2	9)A1α	10)Γ2
11)B2	12)A1	13)B1	14)A2	15)A1α	16)B1	17)A1α	18)Γ1	19)Γ1	20)B1
21)B1	22)A1/B2	23)B1	24)B2/Γ1	25)B1	26)A1	27)A2	28)B1	29)A1	30)A1-α
31)A1α	32)A1	33)A1α	34)A1α	35)A2	36)A1	37)A1	38)A1α/A1	39)A1	40)A1/A1α
41)A1	42)A1α	43)A1	44)A1	45)Γ1					